

Затверджую: _____
проректор з наукової роботи
Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова
Г. М. Торбін
" ____ " _____ 2021 року

ВИСНОВОК

засідання структурного підрозділу
кафедри теорії та методики фізичного виховання
факультету фізичного виховання, спорту та здоров'я
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
призначеного рішенням засідання вченої ради
НПУ імені М.П. Драгоманова
від 28 жовтня 2021 р. (Витяг з протоколу № 4),
для проведення попередньої експертизи дисертації
В. Л. Лукіянука на тему «Розвиток координаційних здібностей учнів початкової
школи з порушенням постави на уроках фізичної культури», на здобуття ступеня
вищої освіти доктора філософії в галузі знань 01 Освіта за спеціальністю
014 Середня освіта (фізична культура)

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Тимошенко О. В.

1. ПРИСУТНІ: Викладачі: завідувач кафедри д. пед. н., проф. Ареф'єв В. Г. (головуючий на засіданні кафедри), д. пед. н., проф. Тимошенко О. В., к. пед. н., проф. Дьоміна Ж. Г., д. пед. н., проф. Медведєва І. М., д. пед. н., проф. Терент'єва Н. О., д. філос. н., проф. Завальнюк О. В., д. пед. н., проф. Архипов О. А., д. пед. н., проф. Сущенко Л. П., к. пед. н., доц. Малечко Т. А., к. пед. н., доц. Тимчик М. В., к. пед. н., доц. Кротов Г. В.

Аспіранти: Лукіянук В. Л., Нестєрова Т. І.

Секретар: Каньоса О. В.

2. СЛУХАЛИ: Висновок рецензентів: доктора педагогічних наук, професора кафедри фізичного виховання і спорту факультету фізичного виховання, спорту та здоров'я НПУ імені М.П. Драгоманова О. А. Архипова;

кандидата педагогічних наук, професора кафедри теорії та методики фізичного виховання факультету фізичного виховання, спорту та здоров'я НПУ імені М.П. Драгоманова Ж.Г. Дьоміної;

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації В. Л. Лукіянука на тему «Розвиток координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави на уроках фізичної культури»,

призначених рішенням засідання вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова від 28.10.2021 р. (Витяг з протоколу № 4) для проведення попередньої експертизи дисертації, поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії в галузі знань 01 Освіта за спеціальністю 014 Середня освіта (фізична культура).

Науковий керівник – д. пед. н., професор кафедри теорії та методики фізичного виховання факультету фізичного виховання, спорту і здоров'я НПУ імені М. П. Драгоманова Тимошенко О. В. Тему дисертаційної роботи затверджено на засіданні вченої ради Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 4 від 22 жовтня 2020 року).

2.1. Дисертант В. Л. Лукіянчук.

Повідомив про основний зміст, концептуальні положення та наукові результати дисертаційної роботи.

Актуальність теми дисертаційного дослідження «Розвиток координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави на уроках фізичної культури» підтверджується сучасними вимогами суспільства.

Протягом останніх десятиріч в Україні склалася стійка тенденція до погіршення здоров'я дітей протягом шкільного навчання (Дубогай, Савінова та ін.). У структурі захворюваності дітей шкільного віку відхилення у розвитку постави займають одне з провідних місць, причому, окрім значного косметичного дефекту, воно створює передумови зниження темпів фізичного розвитку, виникнення патологічних процесів в організмі (Клестов, Полька).

Дослідники Гутерман, Спіцин, Шкляренко та ін. доводять, що за рахунок постійного застосування точно дозованих напружень м'язового корсету на основі навчання різних координаційних рухів формуються навички утримання фізіологічно правильних положень тулуба у статичному і динамічному положеннях. Поряд із достатньою розробленістю проблеми формування постави школярів, профілактики і корекції її порушень засобами фізичних вправ, досліджень, присвячених особливостям розвитку рухової функції учнів початкової школи з вадами постави, у сучасній педагогічній теорії та практиці недостатньо.

Актуальність, теоретична і практична значущість проблеми зумовили вибір теми дослідження – «Розвиток координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави на уроках фізичної культури».

Мета дослідження: розробити, обґрунтувати та експериментально перевірити методику розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави.

Об'єкт дослідження: освітній процес з фізичної культури учнів початкової школи.

Предмет дослідження: зміст, форми, методи і засоби розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави у процесі фізичного виховання.

У відповідності до мети дослідження були висунуті такі завдання:

1. Здійснити аналіз теоретико-методичних основ розвитку координаційних здібностей учнів 7-10 років, які мають порушення постави, у процесі фізичного виховання.
2. Вивчити показники фізичного розвитку, стану постави та рухової підготовленості школярів 7–10 років.
3. Дослідити взаємозв'язок рухової координації з вадами постави молодших школярів та на цій основі розробити методику розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави на уроках фізичної культури.
4. Визначити критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 1–4 класів з вадами постави на уроках фізичної культури та перевірити ефективність застосування методики розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави в процесі фізичного виховання.

Наукова новизна дослідження вперше виявлено взаємозв'язок рухової координації з видами порушень постави учнів молодших класів, розроблено і обґрунтовано методику розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави, запропоновано критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 1–4 класів з вадами постави на уроках фізичної культури; удосконалено зміст навчальної програми з фізичної культури для учнів початкових класів, які мають різні порушення постави, систему педагогічного контролю на уроках фізичної культури молодших школярів з вадами постави; подальшого розвитку дістали питання щодо фізичного розвитку, стану постави та рухової підготовленості дітей молодшого шкільного віку, шляхів підвищення оздоровчої спрямованості уроків фізичної культури для учнів початкової школи з порушенням постави.

Теоретичний аналіз доводить, що єдиним навчальним предметом, що враховує біологічну потребу школярів у русі та має оздоровчий характер є фізична культура з її основними засобами впливу – фізичними вправами. Встановлено, що основними засобами, що застосовуються на уроках фізичної культури для учнів з порушеннями постави є фізичні вправи, що здійснюють стабілізуючий вплив на хребет, покращують функцію дихання та зміцнюють м'язи тулуба. При цьому, оскільки формування правильного рухового стереотипу постави залежить від м'язового тону та узгодження роботи симетричних м'язів тулуба, що підтримують фізіологічні вигини хребта, то розвиток координації рухів молодших школярів є необхідною умовою для закріплення фізіологічно правильних положень тулуба при утриманні стійкої пози та пересуванні.

З'ясовано, що у дітей 7-10 років активно розвивається рухова функція. Відставання у розвитку рухових якостей підвищує ризик формування неправильного рухового стереотипу постави і навпаки.

Опитування вчителів фізичної культури показало, що більшість випадків дефектів постави у молодших школярів має набутий характер, а профілактика в

основному залежить від організації здорового способу життя дітей. До причин набутих функціональних відхилень у розвитку постави дітей, що можна усунути за допомогою фізичних вправ, педагоги відносять недостатню рухову активність, неправильну позу асиметричного статичного навантаження під час навчальної діяльності, низький рівень фізичного розвитку, неправильний стереотип постави під час утримання пози і ходьби, недостатній або дисгармонійний розвиток м'язового корсету. При цьому важливу роль відіграють заходи щодо корекції стереотипу постави та покращення рухових можливостей школярів у різних формах фізичного виховання в школі.

На констатувальному етапі педагогічного експерименту за методом індексів встановлено, що серед загального контингенту учнів 1-4 класів більше чверті (27,7%) дітей мають різні відхилення у розвитку постави, зокрема серед хлопчиків таких дітей 26,2%, а серед учениць - 29,0%. При цьому у 80,6% випадків у дітей спостерігається сутулість (кіфотична постава), у решті 19,4% випадків – сколіотична постава у різних варіантах вертикального викривлення хребта. Крім цього, з'ясовано, що серед школярів з відхиленнями у розвитку постави переважна більшість (93,1%) дітей мають астенічний тип тілобудови (за індексом Кетле²), а показники силових та координаційних здібностей у здорових дітей 7-10 років достовірно вищі, ніж в однолітків, які мають відхилення у розвитку постави.

За допомогою кореляційного аналізу визначено наявність взаємозв'язку між рівнем прояву координаційних здібностей учнів початкової школи та наявністю порушення постави. Так, у хлопчиків встановлено зв'язок помірної сили між ступенем сколіотичної постави за вертикальним вівикривленням хребта та рівнем координованості рухів; зафіксовано помірні кореляційні зв'язки між наявністю кіфотичної постави (сутулості за плечовим індексом) та показниками статичної рівноваги, динамічної рівноваги, координованості рухів та показником координаційних здібностей при зміні положення тіла. У дівчаток встановлено кореляційні зв'язки помірної сили між ступенем сколіотичної постави та показниками статичної рівноваги, динамічної рівноваги, координованості рухів; зафіксовано кореляційні зв'язки помірної сили між ступенем сутулості (кіфотичної постави) та показниками статичної рівноваги координованості рухів координаційних здібностей при зміні положення тіла.

Наявність зв'язку рівня прояву окремих рухових координацій із розвитком дефектів постави дітей 7-10 років дало можливість обґрунтувати та розробити методіку розвитку координаційних здібностей молодших школярів із порушеннями постави на уроках фізичної культури, основна ідея якої полягає у акцентованому впливі на вестибулярний, руховий та зоровий аналізатори за допомогою системи вправ, спрямованих на управління рухами в просторі в умовах статичних положень та під час руху. Зміст методіки будувався за принципом сполученої дії на рухову координацію та корекцію м'язової асиметрії, що полягає у варіативному застосуванні фізичних навантажень, пов'язаних відтворенням просторових, ритмічних, динамічних, пластичних характеристик статичних поз або рухів. Диференціація змісту фізичних навантажень забезпечувалася урахуванням виду порушення постави хлопчиків та дівчаток,

зокрема пов'язаних з ним характерних особливостей асиметрії хребта та інформативних різновидів координаційних здібностей. При підборі координаційних вправ для учнів з порушенням постави враховували сенситивні фази розвитку окремих рухових координацій дітей різних типів соматичної конституції, необхідність сполученого розвитку координаційних здібностей і формування органів руху, дотримувалися методичних особливостей розвитку координаційних здібностей, акцентували увагу на симетричному розвитку м'язів правої та лівої сторони тулуба і кінцівок, а також на навчання правильного дихання під час виконання вправ.

Систематизація даних щодо особливостей фізичного виховання молодших школярів, основних підходів до занять фізичними вправами з дітьми, які мають дефекти постави, а також вивчення можливостей підвищення оздоровчої спрямованості уроків фізичної культури дозволили визначити організаційно-педагогічні умови ефективності розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави, що представлено на слайді.

Розроблено критерії оцінювання координаційної та рухової підготовленості учнів початкової школи з порушенням постави на уроках фізичної культури.

Запропоновано систему педагогічного контролю навчальних досягнень молодших школярів, що враховує мотивацію, рівень та динаміку координаційної і рухової підготовленості та передбачає оцінку за рівнями: високим, середнім, низьким.

У дослідженні взяли участь учні 1-4 класів закладів шкіл м. Києва у загальній кількості 260 осіб (134 хлопчика та 126 дівчаток). Серед цього контингенту 76 дітей (36 хлопчиків та 40 дівчаток) мали різні відхилення у розвитку постави, 184 школяра (98 хлопчиків та 86 дівчаток) не мали дефектів постави. Для організації формувального етапу педагогічного експерименту з учнів початкової школи з порушеннями постави сформовано експериментальну (ЕГ) та контрольну (КГ) групи. Експериментальна група (ЕГ) включала 37 дітей (17 хлопчиків та 20 дівчаток), до контрольної групи (КГ) увійшло 39 дітей (19 хлопчиків та 20 дівчаток).

Аналіз динаміки показників координаційної та рухової підготовленості протягом педагогічного експерименту свідчать про ефективність запропонованої методики розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави. Так, наприкінці педагогічного експерименту зафіксовано достовірне покращення показників загальної координації рухів за індексом координаційних здібностей: у хлопчиків 7–8 років ці результати збільшилися на 13,4%, у хлопчиків 9-10 років на 13,9 %, у дівчаток 7-8 років і 9-10 років – на 10,4 % с і 9,4% с відповідно. У хлопчиків та дівчаток контрольної групи цей приріст цього показника виявився незначущим. В учнів початкової школи експериментальної і контрольної груп відбулися позитивні зміни майже у всіх координаційних та рухових показниках, однак у групі учнів, які займалися за запропонованою методикою, підтверджено більш вагомні зміни

Оскільки у дітей 7-10 років дефекти постави здебільшого мають набутий характер, то цікавою є оцінка динаміки стану постави упродовж педагогічного експерименту. Так, після впровадження методики кількість учнів початкової

школи, які мають різні відхилення у розвитку постави, зменшилася в середньому на 8,2%, при цьому на 6,4% зменшилася кількість учнів із сутулістю (кіфотичною поставою) і 3,8% зменшилася кількість учнів зі сколіотичною поставою у різних варіантах вертикального викривлення хребта. Отримані результати соматометрії підтвержені візуальною оцінкою постави учнів початкової школи.

На висновках дозвольте не зупинятися, оскільки вони викладені у процес доповіді.

Доповідь закінчено.

Дякую за увагу.

2.2. Запитання до дисертанта В. Л. Лукіянюка та відповіді на них.

1. Кандидат педагогічних наук, доцент Кротов Г. В.: «Шановний Валентине Леонідовичу! Під час доповіді Ви зазначили, що враховували у змісті методики тип соматичної конституції молодших школярів? Розкрийте, будь ласка, детальніше, яким чином?»

В. Л. Лукіянюк: «Дякую за питання. Відомо, що морфофункціональні особливості розвитку, рухові можливості, схильність до певних захворювань дітей різних типів тілобудови мають відмінності. Тип статури школярів у дослідженнях Ареф'єва, Єдинака, Зубаль, Кротова пропонується як критерій диференціації учнів у процесі фізичного виховання.

У процесі нашого дослідження встановлено, що переважна більшість дітей незалежно від статі, які мають відхилення у розвитку постави, є представниками астеноїдного самототипу (близько 90%), тому це певною мірою враховувалося під час впровадження розробленої нами методики. Зміст розробленої методики диференційований за видами порушення постави у дітей: кіфотичної та сколіотичної, однак під час вибору координаційних вправ враховували також і самототип, керуючись при цьому результатами досліджень М.О. Носка та Г.А. Єдинака (2019) про сприятливі фази розвитку різних проявів рухової координації у дітей 7-10 років різних типів статури.

Кандидат педагогічних наук, доцент Малечко Т. А.: «Шановний Валентине Леонідовичу! Скажіть, будь ласка, чи можна використовувати запропоновану Вами методику самостійно із залученням, скажімо, батьків, тобто у позаурочний час? І друге питання: чи можна вашу методику застосовувати для здорових дітей, тобто тих, які не мають цієї патології опорно-рухового апарату?»

В. Л. Лукіянюк: «Дякую за питання. Однією із організаційно-педагогічних умов є створення здоров'язберезувального шкільного середовища, що включає залучення батьків. Оскільки та кількість уроків фізичної культури, яка передбачена сьогодні (3 на тиждень) не дозволяє повною мірою реалізувати оздоровчі завдання, тому важливо застосовувати заняття фізичними вправами у домашніх умовах, поза школою. З метою організації самостійних занять фізичними вправами розроблялися домашні завдання у вигляді комплексів вправ координаційної та корегувальної спрямованості для учнів з порушеннями постави, що виконувалися під керівництвом батьків.

Так, можна, для розвитку координаційних здібностей, оскільки віковий період 7-10 років дуже сприятливий для цього. Також, якщо для дітей з вадами постави застосовували коригувальні вправи, то для здорових такі вправи можна застосовувати з метою профілактики різних порушень постави».

Доктор педагогічних наук, професор Терентьєва Н. О.: «Шановний Валентине Леонідовичу! Ви обрали досить таки актуальну проблему дисертаційного дослідження, яка потребує сучасних підходів її вирішення, в контексті Вашої доповіді в мене є запитання. Чому індекс координаційних здібностей у Вашому дослідженні відокремлений від інших показників рухової координації? Що це за показник, розкрийте його зміст та яким чином ви його визначали?

В. Л. Лукіяничук: «Дякую за питання. Індекс координаційних здібностей обраний як їх інтегральний показник, що використовується для оцінки навчальних досягнень молодших школярів з дефектами постави. Він обчислюється як різниця у швидкості пробігання човникового бігу 3x10 м та бігу 30 м. Цей показник комплексно відображає здатність до оптимального управління рухами, виключивши швидкісну складову. Цей тест є модифікованою версією тесту, запропонованого авторами Занковцем і Поповим у 2015 році.

Кандидат педагогічних наук, доцент Тимчик М. В.: «Валентине Леонідовичу, скажіть, будь ласка, чим обґрунтована запропонована Вами вікова диференціація 7-8, 9-10 років? І друге запитання: чи займалися ви формуванням мотивації дітей із порушеннями постави у процесі розвитку координаційних здібностей, якщо так, то яким чином?»

В. Л. Лукіяничук: «Дякую за питання. Справа в тому, що порушення постави зустрічаються майже у кожного четвертого учня початкової школи, тому із загального контингенту молодших школярів їх близько чверті (25-27%). Початок шкільного навчання припадає на 6-7 років, тому в одному класі можуть навчатися діти різного календарного віку. Брати окремо кожний вік незручно, оскільки для дослідження може бути мала кількість учнів з порушеннями постави одного віку, а об'єднувати їх в одну вікову групу не дуже коректно, оскільки все-таки є значна різниця у розвитку між 7-річною та 10-річною дитиною. Поділ дітей на групи 7-8 та 9-10 років ми пропонуємо не у процесі впровадження методики, а для оцінювання показників координаційної та рухової підготовленості.

Формування мотивації учнів початкової школи з вадами постави передбачає вирішення окремих завдань: формування дбайливого ставлення дітей до власного здоров'я, звички до здорового способу життя, усвідомлення значення правильної постави для здоров'я, потреби до систематичних занять фізичними вправами. Ми використовували такі шляхи формування інтересу та мотивації до занять фізичними вправами: систематичне роз'яснення окремих питань щодо важливості рухової активності та правильної постави; використання ефективних методів та засобів фізичного виховання, заснованих активності, свідомості та відповідності віковим особливостям розвитку, а саме ігрової діяльності; застосування методів педагогічного стимулювання (заохочення, підбадьорювання, похвала)».

Доктор педагогічних наук, професор Ареф'єв В. Г.: «Валентине Леонідовичу, скажіть, будь ласка, яким чином Ви визначали індекс Кетле?» І

друге запитання: чи є особливості Вашої методики для вікових і статевих груп окремо. Чи це є універсальна методика.

В. Л. Лукіяничук: «Дякую за питання. Індекс Кетле ми визначали за показниками відповідності маси тіла його довжині. *Масо-зростовий індекс Кетле₂* визначається за формулою:

$$I_{\text{Кетле}2} = \frac{\text{маса тіла (кг)}}{\text{зріст стоячи}^2 (\text{м}^2)} \times 100\%$$

Цей індекс характеризує ступінь гармонійності тілобудови і фізичного розвитку дітей як загалом, так і в залежності від віку і статі. При цьому кожному зросту відповідає певна маса тіла.

Запропонована нами методика є універсальною. І була впровадження як для хлопчиків початкової школи так і для дівчаток.

Головуючий: Чи є ще запитання до аспіранта? (Немає). Дякуємо за відповіді.

2. ВИСТУПИЛИ:

Науковий керівник – д. пед. наук., професор кафедри теорії та методики фізичного виховання факультету фізичного виховання, спорту і здоров'я Тимошенко О. В.

Дисертація Валентина Леонідовича Лукіяничука присвячена актуальній та недостатньо розробленій проблемі розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушеннями постави. В. Л. Лукіяничук продемонстрував зацікавленість у дослідницькій роботі, розглянув та узагальнив необхідну науково-методичну літературу різних наукових галузей, дотичних до проблеми дослідження, що дозволило їй визначити зміст та структуру обраного феномена; розробити методологічну базу, методику забезпечення ефективності розвитку координаційних здібностей учнів початкових класів з порушеннями постави на уроках фізичної культури. Позитивної оцінки заслуговує і активна робота дисертанта під час розробки методики, активної участі у її впровадженні. В результаті проведеної роботи, мета і завдання дисертантом виконані.

За роки роботи над дисертацією Валентин Леонідович показав себе гарним організатором, обстеживши достатню кількість учнів, оволодів методами експериментальних досліджень, самостійно проводив комплексні обстеження. Володіє комп'ютерною технікою, сучасними методами математичної обробки, вміє адекватно до завдань використовувати відповідні статистичні методи.

На підставі висловленого можна стверджувати, що дисертація В. Л. Лукіяничук «Розвиток координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави на уроках фізичної культури» є самостійним, завершеним дослідженням, а її автор заслуговує на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії в галузі знань 01 Освіта зі спеціальності 014 Середня освіта (фізична культура).

Висновок рецензента

доктора педагогічних наук, професора кафедри фізичного виховання і спорту факультету фізичного виховання, спорту та здоров'я НПУ імені М.П. Драгоманова О. А. Архипова на дисертацію В. Л. Лукіянука на тему «Розвиток координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави на уроках фізичної культури», призначеного рішенням засідання вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова від 28.10.2021 (Витяг з протоколу № 4) для проведення попередньої експертизи дисертації, поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії в галузі знань 01 Освіта за спеціальністю 014 Середня освіта (фізична культура)

Актуальність теми виконаної роботи. Протягом останніх десятиріч в Україні склалася стійка тенденція до погіршення здоров'я дітей протягом шкільного навчання. Аналіз сучасних статистичних даних засвідчує, що кількість дітей, які мають хронічні захворювання, протягом шкільного життя зростає у 2,5 рази: близько третини молодших школярів уже мають різні відхилення у стані здоров'я, тоді як лише до 20% випускників шкіл залишаються практично здоровими.

У структурі захворюваності дітей шкільного віку відхилення у розвитку постави займають одне з провідних місць, причому зафіксовано їх позитивну динаміку з віком. Порушення постави, окрім значного косметичного дефекту, створюють передумови для загального погіршення стану здоров'я, зниження темпів фізичного розвитку, виникнення патологічних процесів в організмі школярів.

Наукова новизна отриманих результатів:

– вперше виявлено взаємозв'язок рухової координації з видами порушень постави учнів молодших класів, розроблено і обґрунтовано методіку розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави, запропоновано критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 1–4 класів з вадами постави на уроках фізичної культури;

– удосконалено зміст навчальної програми з фізичної культури для учнів початкових класів, які мають різні порушення постави, систему педагогічного контролю на уроках фізичної культури молодших школярів з вадами постави;

– подальшого розвитку дістали питання щодо фізичного розвитку, стану постави та рухової підготовленості дітей молодшого шкільного віку, шляхів підвищення оздоровчої спрямованості уроків фізичної культури для учнів початкової школи з порушенням постави.

Практичне значення дослідження роботи полягає в розробці та впровадженні методіки розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави в освітній процес фізичної культури учнів 1-4 класів для закладів загальної середньої освіти.

Теоретико-методичні положення та практичні результати дослідження можуть бути використані в процесі фізичного виховання школярів, у процесі навчання студентів факультетів фізичного виховання, а також для слухачів курсів

перепідготовки та підвищення кваліфікації учителів фізичної культури. Практичний доробок дослідження може бути адаптований для організації занять лікувальною фізичною культурою в реабілітаційно-лікувальних закладах та оздоровчих центрах для дітей, які мають різні порушення постави.

Повнота викладу основних результатів дослідження в опублікованих роботах. Основний зміст роботи повною мірою викладено у достатній кількості публікацій (одноосібних та у співавторстві) у спеціалізованих фахових наукових виданнях України, іноземних виданнях та матеріалах конференцій різного рівня.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу В. Л. Лукіянчука, вважаємо за необхідне висловити деякі міркування щодо окремих позицій дисертації, зауваження та побажання:

1. В другому розділі дисертаційного дослідження необхідно вказати тривалість констатувального та формувального етапів дослідження.

2. В дисертаційній роботі слід вказати на репрезентативність вибірки, тобто, наскільки однорідні результати дослідження.

3. На сторінці 114 Ви вказуєте про автоматизацію при навчанні статично-динамічній рівновазі, хотіли б зазначити, що такого поняття в теорії фізичного виховання не існує. Бажано, вказати про формування координації рухів.

4. Необхідно узгодити посилання на літературні джерела в тексті дисертаційної роботи, або писати номер посилання і сторінку, або вказувати прізвищ автора.

5. В таблиці 3.1, 3.2, 3.3 необхідно виправити орфографічні помилки та зазначити помилку репрезентативності.

6. В дисертаційному дослідженні зустрічається вислів «достатність вибірки» такого поняття в математичній статистиці не існує, правильно буде «достовірність вибірки».

7. Висновки дисертаційної роботи бажано викласти в чіткій послідовності відповідно до завдань дослідження..

Висловлені зауваження і побажання не зменшують наукової ваги рецензованої праці та не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Достовірність, теоретична і практична значущість роботи свідчать про те, що дисертація є завершеним самостійним дослідженням та суттєвим внеском у науковий доробок вивчення проблеми розвитку координаційних здібностей учнів початкових класів з порушеннями постави.

Висновок. Викладені зауваження мають суб'єктивний характер, не є принциповими і не знижують загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження. Викладене дозволяє вважати дисертаційну роботу Лукіянчука Валентина Леонідовича «Розвиток координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави на уроках фізичної культури» самостійним і завершеним дослідженням, що за своїми актуальністю, науково-методичним рівнем, новизною та практичною значущістю отриманих результатів відповідає чинним вимогам пунктів № 9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними відповідно до Постанов Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 567 від 30.12.2015, № 943 від

20.11.2019) та Порядку проведення експерименту з присудження доктора філософії, який затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, і може бути подана до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 014 – Середня освіта (фізична культура).

Висновок рецензента

кандидата педагогічних наук, професора кафедри теорії та методики фізичного виховання факультету фізичного виховання, спорту та здоров'я НПУ імені М. П. Драгоманова Дьоміної Ж. Г на дисертацію В. Л. Лукіянчука на тему «Розвиток координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави на уроках фізичної культури», призначеного рішенням засідання вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова від 28.10.2021 (Витяг з протоколу № 4) для проведення попередньої експертизи дисертації, поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії в галузі знань 01 Освіта за спеціальністю 014 Середня освіта (фізична культура).

Актуальність теми виконаної роботи. Одним із важливих завдань покращення якості шкільної освіти є підвищення ефективності фізичного виховання учнів з ослабленим здоров'ям. У структурі захворюваності дітей шкільного віку відхилення у розвитку постави займають одне з провідних місць, проте переважна більшість випадків дефектів постави має набутий та оборотний характер, тобто успішно піддається корекції, особливо в молодшому шкільному віці.

У дітей 7-10 років активно розвивається рухова функція, зокрема її координаційна складова, що має взаємопов'язана із формуванням навички утримання фізіологічно правильних положень тулуба у статичному і динамічному положеннях. Однак серед наукових досліджень щодо проблеми формування постави школярів, профілактики і корекції її порушень засобами фізичних вправ питання розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи звадами постави досі залишається малодослідженим, що актуалізує тему дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з планом НДР в галузі. Тема дослідження є складовою частиною тематичного плану та загальної проблеми наукових досліджень Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова «Теорія і технологія навчання та виховання в системі освіти». Робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри теорії і методики фізичного виховання Факультету фізичного виховання, спорту і здоров'я згідно з паспортом спеціальності п. 7 «Формування спеціальних знань і рухових навичок у дітей та молоді у процесі навчання фізичної культури, основ здорового способу життя» (протокол № 9 від 16 квітня 2008 р.).

Тема дослідження затверджена на засіданні Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова та узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 1 від 02 лютого 2021 року).

Найбільш істотними науковими результатами дослідження є встановлення

взаємозв'язку окремих проявів рухової координації з видами порушень постави молодших школярів, розробка методики розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави та визначення критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів 1–4 класів з вадами постави на уроках фізичної культури.

Ступінь обґрунтованості результатів дослідження, їх вірогідність і новизна. Високий рівень достовірності й обґрунтованості науково-методичних положень та сформульованих висновків дисертаційного дослідження забезпечуються достатньою кількістю сучасних літературних джерел, застосуванням адекватних методів експериментального дослідження. Застосування відповідних математико-статистичних методів дозволило автору обґрунтувати зв'язок різних проявів координаційних здібностей від стану постави учнів початкової школи, встановити достовірність отриманих результатів і висновків.

Повнота викладу основних результатів дослідження в опублікованих роботах. Основний зміст роботи повною мірою викладено у достатній кількості публікацій (одноосібних та у співавторстві) у спеціалізованих фахових наукових виданнях України, іноземних виданнях та матеріалах конференцій різного рівня.

Рекомендації з використання результатів дослідження. Теоретико-методичні положення та практичні результати дослідження можуть бути використані в процесі фізичного виховання школярів, у процесі навчання студентів факультетів фізичного виховання, а також для слухачів курсів перепідготовки та підвищення кваліфікації учителів фізичної культури. Практичний доробок дослідження може бути адаптований для організації занять лікувальною фізичною культурою в реабілітаційно-лікувальних закладах та оздоровчих центрах для дітей, які мають різні порушення постави.

Загалом зміст та отримані результати дисертаційного дослідження свідчать про достатній рівень підготовки здобувача вищої освіти доктора філософії, досконале володіння ним методикою дослідження, творчий підхід та критичне мислення, що дозволило вивчити дійсний стан наукової проблеми у сучасній педагогічній теорії та практиці й розв'язати основні дослідницькі завдання.

Зауваження і недоліки роботи. Поряд з загальною позитивною оцінкою дослідження є зауваження до змісту дисертаційної роботи з відповідними рекомендаціями до їх усунення:

У роботі бажано було б указати, яким чином розроблена методика узгоджувалася з вивченням різних способів рухової діяльності відповідно до програми з фізичної культури для учнів 1-4 класів, чи є якість особливості її застосування під час вивчення різних видів фізичних вправ.

Автор пропонує трирівневу систему оцінювання навчальних досягнень учнів з порушеннями постави на уроках фізичної культури та 5-рівневу систему оцінювання координаційної та рухової підготовленості молодших школярів, які мають відхилення у розвитку постави, тоді як відомо, що чинна 4-рівнева система за рівнями: початковий, середній, достатній, високий, що оцінюються відповідною кількістю балів. Існує деяка неузгодженість, яку варто чи пояснити, чи переглянути систему оцінювання.

Окрім координаційних здібностей, автор визначив і дослідив стан і

динаміку розвитку найбільш інформативних рухових якостей, що беруть участь у формування правильного стереотипу постави, а саме силової витривалості та статичної сили м'язів тулуба, гнучкості. Доцільніше було б представити їх окремою таблицею з даними рухової підготовленості, а не у спільній таблиці з даними координаційної підготовленості для більш кращого сприйняття інформації.

Ефективність методики оцінювалася за динамікою показників координаційної та рухової підготовленості учнів початкової школи, а також динамікою стану постави протягом педагогічного експерименту. На нашу думку, результат вивчення ефективності розробленої методики розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави значно підсилило б дослідження мотиваційної складової: аналіз активності на уроках фізичної культури, інтересу до занять фізичними вправами, опитування батьків тощо.

Висновок. Викладені зауваження мають суб'єктивний характер, не є принциповими і не знижують загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження. Викладене дозволяє вважати дисертаційну роботу Лукіянюка Валентина Леонідовича «Розвиток координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави на уроках фізичної культури» самостійним і завершеним дослідженням, що за своїми актуальністю, науково-методичним рівнем, новизною та практичною значущістю отриманих результатів відповідає чинним вимогам пунктів № 9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними відповідно до Постанов Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 567 від 30.12.2015, № 943 від 20.11.2019) та Порядку проведення експерименту з присудження доктора філософії, який затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, і може бути подана до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 014 – Середня освіта (фізична культура).

Головуючий на засіданні кафедри завідувач кафедри д. пед. н., проф. Ареф'єв В. Г. підсумував, що обидва рецензенти були одностайні в позитивній оцінці дисертаційного дослідження Лукіянюка В. Л. «Розвиток координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави на уроках фізичної культури» її відповідності «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167.

4. УХВАЛИЛИ: Наукову доповідь Лукіянюка Валентина Леонідовича, в якій висвітлено основні наукові результати дисертаційної роботи, взяти до уваги.

Прийняти такі **ВИСНОВКИ** щодо дисертаційної роботи Лукіянюка Валентина Леонідовича «Розвиток координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави на уроках фізичної культури». Тему дисертаційної роботи затверджено на засіданні вченої ради Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 4 від 22 жовтня 2020 року).

4.1. Актуальність теми дисертаційної роботи зумовлена її зорієнтованістю на дослідження особливостей розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави на уроках фізичної культури, зокрема, відставання у розвитку рухових якостей підвищує ризик формування неправильного рухового стереотипу постави і навпаки, у дітей з відхиленнями у розвитку постави спостерігається ускладнення процесу засвоєння рухових умінь і навичок, недостатній розвиток окремих груп м'язів, порушення функції рівноваги, координації рухів. Питання розвитку координаційних здібностей школярів з відхиленнями у розвитку залишається відкритим, що вимагає наукового пошуку та зумовлює актуальність теми дисертаційної роботи.

4.2. Предметом дослідження є зміст, форми, методи і засоби розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави у процесі фізичного виховання.

Наукова новизна одержаних результатів. У роботі *вперше*: виявлено взаємозв'язок рухової координації з видами порушень постави учнів молодших класів, розроблено і обґрунтовано методику розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави, *запропоновано* критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 1–4 класів з вадами постави на уроках фізичної культури; *удосконалено* зміст навчальної програми з фізичної культури для учнів початкових класів, які мають різні порушення постави, систему педагогічного контролю на уроках фізичної культури молодших школярів з вадами постави; *подальшого розвитку* дістали питання щодо фізичного розвитку, стану постави та рухової підготовленості дітей молодшого шкільного віку, шляхів підвищення оздоровчої спрямованості уроків фізичної культури для учнів початкової школи з порушенням постави.

На захист винесено такі положення:

– вперше виявлено взаємозв'язок рухової координації з видами порушень постави учнів молодших класів, розроблено і обґрунтовано методику розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави, запропоновано критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 1–4 класів з вадами постави на уроках фізичної культури;

– удосконалено зміст навчальної програми з фізичної культури для учнів початкових класів, які мають різні порушення постави, систему педагогічного контролю на уроках фізичної культури молодших школярів з вадами постави;

– подальшого розвитку дістали питання щодо фізичного розвитку, стану постави та рухової підготовленості дітей молодшого шкільного віку, шляхів підвищення оздоровчої спрямованості уроків фізичної культури для учнів початкової школи з порушенням постави.

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає в розробці та впровадженні методики розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави в освітній процес фізичної культури

учнів 1-4 класів для закладів загальної середньої освіти, створенні нормативного підґрунтя для педагогічного контролю і корекції освітнього процесу фізичної культури школярів молодших класів з порушенням постави.

Теоретико-методичні положення та практичні результати дослідження можуть бути використані в процесі фізичного виховання школярів, у процесі навчання студентів факультетів фізичного виховання, а також для слухачів курсів перепідготовки та підвищення кваліфікації учителів фізичної культури. Практичний доробок дослідження може бути адаптований для організації занять лікувальною фізичною культурою в реабілітаційно-лікувальних закладах та оздоровчих центрах для дітей, які мають різні порушення постави.

4.3. Дисертація В. Л. Лукіянука є самостійною науковою роботою.

Опубліковані у фахових наукових виданнях праці достатньо повно відображають зміст дисертації.

Основні теоретичні положення, результати та висновки дисертаційного дослідження висвітлені в 11 науково-методичних публікаціях автора, 5 з яких представлено в провідних фахових виданнях з педагогіки України, 2 статті у зарубіжному науковому виданні, 5 статей апробаційного характеру.

1. Арзютов Г.М., Гаврилюк В.О., Лукіянук В.Л. Вольова пластика. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки, 2015. Вип. 129. Том III. С. 15-19.

2. Лукіянук В.П. Сучасні підходи до розвитку рухової функції молодших школярів з порушеннями постави. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), 2020. Вип. № 4(124). С. 47-50. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.4\(124\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.4(124).09).

3. Лукіянук В.П., Тимошенко О.В. Передумови застосування фізичних навантажень координаційної спрямованості у фізичному вихованні дівчаток молодшого шкільного віку з порушеннями постави. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), 2021. Вип. № 3К(131). С. 231-235. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.3к\(131\).56](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.3к(131).56).

4. Лукіянук В. Особливості рухового розвитку молодших школярів із порушеннями постави. Multidisciplinary academic research and innovation: abstracts of XXVII International Scientific and Practical Conference (Amsterdam, Netherlands, May, 25-28, 2021). Amsterdam, 2021. P. 386-390.

5. Lukiiianchuk V. Scientifically sound approach to the development of coordination abilities of children aged 7-10 years with posture defects. Danish Scientific Journal, 2021. №048. P. 47-49.

6. Тимошенко О., Лукіянук В. Спеціальна спрямованість змісту уроків фізичної культури молодших школярів, які мають відхилення у розвитку постави. Фізичне виховання в рідній школі, 2021. № 3 (132). С. 44-47.

7. Lukiianchuk V. Development of motor coordination of junior schoolchildren with incorrect posture. International scientific journal «Internauka», 2021. №8. URL: <https://www.inter-nauka.com/issues/2021/8/> (дата звернення: 22.07.2021) <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2021-8-7389>.

8. Лукіяничук В. Л. Вплив неправильної постави на фізичний розвиток та здоров'я учнів початкової школи. Physical culture and sport in the European educational space: materials of International scientific and practical conference (Wloclawek, Republic of Poland, July 9–10, 2021). Wloclawek, 2021. P. 105-108. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-112-1-26>.

9. Лукіяничук В.П. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи з порушеннями постави на уроках фізичної культури. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), 2021. Вип. 7(138). С. 82-86. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.7\(138\).17](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.7(138).17).

10. Тимошенко О., Лукіяничук В. Ефективність методики розвитку координаційних здібностей молодших школярів з порушенням постави. Молодь і ринок, 2021. №5-6 (191-192). С. 12-16. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.235669>.

11. Лукіяничук В.Л. Організаційно-педагогічні умови ефективності розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави. Актуальні питання впливу довкілля, фізичного виховання та спорту на здоров'я людини : матеріали V Міжнародної науково-практичної онлайн конференції (м. Бердянськ, 16–17 вересня 2021 р.). Бердянськ, 2021. №5. С. 174-179.

Слід уважати, що дисертаційна робота В. Л. Лукіяничука є достатньою мірою апробованою.

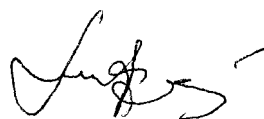
1. Результати дисертаційного дослідження були представлені та обговорені на IX, X, XI XIII Міжнародних науково-методичних конференціях «Сучасні проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, здоров'я і професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту» (Київ, 2018, 2019, 2020, 2021); Міжнародна науково-практична конференція «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури», (Переяслав, 2020); Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні проблеми теорії та практики фізичного виховання, спортивних дисциплін і туризму», (Переяслав, 2021); III Міжнародна науково-практична конференція "Фізична культура і спорт: досвід та перспективи", (Чернівці, 2021).

4.4. Уважати, що дисертація В. Л. Лукіяничука на тему «Розвиток координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави на уроках фізичної культури» є завершеним самостійним дослідженням, яке відповідає постанові «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167 і може бути подане до розгляду у спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 014 Середня освіта (фізична культура).

Виходячи з наведеного вище, кафедра теорії та методики фізичного виховання факультету фізичного виховання, спорту і здоров'я Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова затверджує цей висновок і рекомендує дисертацію В. Л. Лукіянчука на тему «Розвиток координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави на уроках фізичної культури» (науковий керівник – докт. пед. н., професор, декан факультету фізичного виховання, спорту та здоров'я НПУ імені М. П. Драгоманова Тимошенко О. В.), подану на здобуття наукового ступеня вищої освіти доктора філософії в галузі знань 01 Освіта за спеціальністю 014 Середня освіта (фізична культура).

Рішення прийняте одногосно.

Головуючий на засіданні кафедри
доктор педагогічних наук, професор

Арефьев В. Г.

Секретар кафедри

Каньоса О. В.

Рецензент, доктор педагогічних наук, професор

Архипов О.А.

Рецензент, кандидат педагогічних наук, доцент

Дьоміна Ж. Г.